

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки)

Національний університет «Запорізька політехніка»

(повне найменування закладу вищої освіти)

Кафедра Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

(найменування кафедри, яка відповідає за дисципліну)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

проф. Беліков С.Б.

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗПВВ 05 Економіка за видами діяльності

(код і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 132 «Матеріалознавство»

(код і найменування спеціальності)

освітні програми

(спеціалізації) Прикладне матеріалознавство, Термічна обробка металів

(назва освітньої програми (спеціалізації))

інститут,

факультет фізико-технічний, інженерно-фізичний

(найменування інституту, факультету)

мова навчання українська

2020 рік

Робоча програма Економіка за видами діяльності для студентів
(назва навчальної дисципліни)
 спеціальності 132 «Матеріалознавство»,
 освітніх програм (спеціалізацій) Прикладне матеріалознавство, Термічна обробка металів
 « 30 » 01 2020 року. – 12 с.

Розробник: Ткаченко А.М., зав. каф. ПТБД, д.е.н., проф.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»

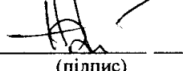
Протокол від « 30 » січня 2020 року № 10

Завідувач кафедри «Підприємництва, торгівлі та біржової діяльності»

« 30 » 01 2020 р. (А.М. Ткаченко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-технічного факультету

Протокол від « 11 » 02 2020 року № 6

« 11 » 02 2020 року Голова (О.В. Климов)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Узгоджено групою забезпечення освітніх програм Прикладне матеріалознавство, Термічна обробка металів

« 11 » 02 2020 року Керівник групи (Д.В. Ткач)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 13 <u>«Механічна інженерія»</u> (шифр і найменування)	вибіркова	
Модулів – 1	Спеціальність 132 «Матеріалознавство» (код і найменування)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		4-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ - _____ (назва)	Освітні програми <u>Прикладне матеріалознавство,</u> <u>Термічна обробка металів</u>	Семестр	
Загальна кількість годин – 90		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,73 самостійної роботи студента – 5,45	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		20 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	2 год.
		Інші	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
Індивідуальні завдання: -			
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50% / -

для заочної форми навчання – 7,1% / -

1. Мета навчальної дисципліни

Мета: формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні промислового підприємства.

Завдання вивчення дисципліни "Економіка за видами діяльності" пов'язані з формуванням:

- системи взаємозалежних (взаємообумовлених і взаємозалежних) факторів виробництва й реалізації продукції на підприємстві;
- інструментарію (системи принципів, методів і показників), що забезпечує порівнянну вартісну оцінку витрат і результатів діяльності підприємства;
- аналітичного апарату й організаційної основи, що гарантують пошук і реалізацію найбільш ефективних шляхів виробництва й реалізації продукції;
- мотиваційного інструментарію, необхідного для того, щоб визначати мету й знаходити засоби досягнення ефективного господарювання;
- вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління підприємством, формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати **загальні компетентності:**

КЗ.06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

КЗ.07. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.

КЗ.11. Здатність працювати в команді.

фахові компетентності:

КС.01. Здатність застосовувати відповідні кількісні математичні, фізичні і технічні методи і комп'ютерне програмне забезпечення для вирішення інженерних матеріалознавчих завдань.

КС.03. Здатність ефективно використовувати технічну літературу та інші джерела інформації в галузі матеріалознавства.

КС.04. Здатність працювати в групі над великими інженерними проектами у сфері матеріалознавства.

КС.13. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні та комерційні міркування, що впливають на реалізацію технічних рішень.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Знати та вміти використовувати знання фундаментальних наук, що лежать в основі відповідної спеціалізації матеріалознавства, на рівні, необхідному для досягнення інших результатів освітньої програми.

ПРН9. Уміти експериментувати та аналізувати дані.

ПРН11. Демонструвати навички спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ПРН19. Уміти виявляти, формулювати і вирішувати матеріалознавчі завдання відповідно до спеціальності; розуміти важливість нетехнічних

(суспільство, здоров'я і безпека, охорона навколишнього середовища, економіка, промисловість) обмежень.

ПРН23. Описувати послідовність підготовки та обчислювати економічну ефективність виробництва матеріалів та виробів з них.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теорії та різновиди підприємств, ринкове середовище його функціонування та ресурсне забезпечення діяльності підприємства.

Тема 1. Вступ до курсу «Економіка за видами діяльності». Господарський комплекс країни.

Мета, предмет і завдання курсу «Економіка за видами діяльності». Знання з дисципліни «Економіка за видами діяльності» дають можливість з'ясувати основні принципи формування і використання виробничого потенціалу підприємства, опанувати форми і методи господарювання і на цьому підґрунті розробити конкретні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства в сучасних ринкових умовах.

Економіка як наука, що вивчає народне господарство в цілому або окрему його галузь та ґрунтується на пізнанні та свідомому використанні законів управління виробництвом з метою отримання заздалегідь намічених результатів.

Господарський комплекс, або інакше кажучи, національна економіка країни, як сукупність взаємопов'язаних галузей, які відрізняють її національне господарство від господарств інших країн. Загальна характеристика галузей матеріального виробництва.

Тема 2. Персонал підприємства, продуктивність праці.

Характеристика всієї сукупності працівників підприємства: трудові ресурси, трудовий колектив, трудовий потенціал, кадри, персонал підприємства. Поняття класифікація та структура персоналу. Показники вираховання продуктивності праці на підприємстві: натуральні, вартісні. Фактори росту продуктивності праці на підприємстві.

Тема 3. Оплата праці на підприємстві.

Оплата праці: сутність, функції, державна політика й основи організації. Складові механізми реалізації соціально-економічної політики держави. Форми та основні системи оплати праці.

Тема 4. Основний капітал.

Загальна характеристика капіталу. Поняття основних фондів, загальна класифікація та склад. Значення основних фондів у процесі розширеного відтворення. Виробнича структура основних фондів. Зношування й амортизація основних фондів і порядок їх відшкодування. Методи амортизації основних

фондів. Економічна роль підвищення використання основних фондів. Показники використання основних фондів.

Тема 5. Інтелектуальний капітал.

Поняття інтелектуальної власності. Нематеріальні активи, поняття захист прав власності. Реалізація прав власності на нематеріальні ресурси. Строки зношування нематеріальних активів. Оцінювання вартості нематеріальних активів.

Тема 6. Оборотний капітал.

Поняття оборотного капіталу і його відмінність від основних фондів. Склад і структура оборотного капіталу. Джерела утворення оборотного капіталу. Нормування оборотного капіталу. Показники й шляхи поліпшення використання оборотного капіталу.

Тема 7. Інвестиції.

Сутність, структура та класифікація інвестицій. Джерела формування реальних інвестицій. Методичні засади оцінювання ефективності реальних інвестицій. Характеристика капітальних вкладень підприємства. Загальні підходи до планування капітальних вкладень на підприємстві. Склад і структура капітальних вкладень. Планування капітальних вкладень і капітального будівництва. Економічна ефективність капітальних вкладень і шляхи її підвищення. Ризик в теорії інвестицій.

Тема 8. Інноваційна діяльність.

Інноваційна діяльність, інноваційні процеси та їх етапи. Характеристика та класифікація інновацій. Систематизація ризиків інноваційної діяльності. Обґрунтування інноваційної стратегії та її основних видів. Роль інноваційного шляху розвитку для економіки. Управління, планування та організація інноваційної діяльності. Загальна характеристика інноваційного проекту.

Тема 9. Витрати на виробництво та реалізацію продукції.

Загальна характеристика витрат. Класифікація витрат та їх структура. Економічна сутність собівартості продукції. Система управління витратами: функціональна й організаційна її побудова. Особливості управління витратами у коротко- та довгостроковому періодах. Кошторис підприємства та собівартість продукції. Калькулювання собівартості продукції та методи. Шляхи зниження собівартості продукції.

Тема 10. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Поняття доходу та прибутку підприємства. Визначення фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток підприємства, його формування та використання. Види та функції прибутку. Схема розподілу прибутку та характеристика факторів, що впливають на його величину. Рентабельність: поняття, види та шляхи підвищення.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інші	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Теорії та різновиди підприємств, ринкове середовище його функціонування та ресурсне забезпечення діяльності підприємства													
Тема 1. Вступ до курсу «Економіка за видами діяльності». Господарський комплекс країни.	8	2	-	-	-	6	8	-	-	-	-	8	
Тема 2. Персонал підприємства, продуктивність праці.	9	2	1	-	-	6	9	0,5	-	-	-	8,5	
Тема 3. Оплата праці на підприємстві.	9	2	1	-	-	6	9	-	-	-	-	9	
Тема 4. Основний капітал.	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8	
Тема 5. Інтелектуальний капітал.	9	2	1	-	-	6	9	0,5	-	-	-	8,5	
Тема 6. Оборотний капітал.	9	2	1	-	-	6	9	0,5	0,5	-	-	8	
Тема 7. Інвестиції.	9	2	1	-	-	6	9	-	-	-	-	9	
Тема 8. Інноваційна діяльність.	9	2	1	-	-	6	9	-	-	-	-	9	
Тема 9. Витрати на виробництво та реалізацію продукції.	9	2	1	-	-	6	9	0,5	-	-	-	8,5	
Тема 10. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	9	2	1	-	-	6	9	1	0,5	-	-	7,5	
Разом за змістовим модулем 1	90	20	10	-	-	60	90	4	2	-	-	84	
Разом	90	20	10	-	-	60	90	4	2	-	-	84	

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачається навчальним планом	
2		
...		

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Вступ до курсу «Економіка за видами діяльності». Господарський комплекс країни.	-/-
2	Персонал підприємства, продуктивність праці.	1/-
3	Оплата праці на підприємстві.	1/-
4	Основний капітал.	2/1
5	Інтелектуальний капітал.	1/-
6	Оборотний капітал.	1/0,5
7	Інвестиції.	1/-
8	Інвестиційна діяльність.	1/-

9	Витрати на виробництво та реалізацію продукції.	1/-
10	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	1/0,5
	Усього	10/2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачається навчальним планом	
2		
...		

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна/заочна
1	Вступ до курсу «Економіка за видами діяльності». Господарський комплекс країни.	6/8
2	Персонал підприємства, продуктивність праці.	6/8,5
3	Оплата праці на підприємстві.	6/9
4	Основний капітал.	6/8
5	Інтелектуальний капітал.	6/8,5
6	Оборотний капітал.	6/8
7	Інвестиції.	6/9
8	Інвестиційна діяльність.	6/9
9	Витрати на виробництво та реалізацію продукції.	6/8,5
10	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства.	6/7,5
	Усього	60/84

8. Індивідуальні завдання

Для студентів заочної форми навчання планується виконання контрольної роботи.

9. Методи навчання

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (рисунок, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

– проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації.

10. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, аудиторне розв'язання задач, тестування.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Студент повинен знати теоретичні засади ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу підприємства та вміти виконувати економічні розрахунки щодо підвищення ефективності господарської діяльності промислового підприємства.

12. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є залік у 8 семестрі.

Поточний контроль знань студентів з дисципліни «Економіка за видами діяльності» являє собою оцінку рівня виконаних:

а) практичних занять:

– поточний контроль (вибіркове опитування теоретичного матеріалу та розв'язання практичних завдань);

– оцінка самостійних завдань;

б) тестування із змістовного модулю;

в) виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання.

13. Критерії оцінювання

Сума балів формується за 100-бальною шкалою.

Під час контролю враховуються наступні види робіт:

- активність роботи студента на практичному занятті оцінюється до 20 балів;
- захист домашнього завдання студента оцінюється до 40 балів;
- аудиторна контрольна робота – до 40 балів.

Залік

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1										100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	

T1, T2, ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	
85-89	B	добре	

75-84	C		зараховано
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з дисципліни «Економіка за видами діяльності» [Електронний ресурс] / Укладач А.М. Ткаченко.

2. Методичні вказівки для проведення практичних занять з дисципліни «Економіка за видами діяльності» [Електронний ресурс] / Укладач А.М. Ткаченко.

15. Рекомендована література

Базова

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

2. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» із змінами і доповненнями // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2003. – № 31-32. – Ст. 263.

3. Закон України «Про оплату праці» від 24 березня 1995 р. із змінами і доповненнями // Урядовий кур'єр. – 1995.

4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» із змінами і доповненнями. – № 3688-ХІІ від 15.12.1993 р.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» від 27 квітня 2000 р. № 92 із змінами і доповненнями // Бухгалтерія. – 2001. – № 30(445). – 23 липня. – С. 12-15.

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» із змінами і доповненнями // Бізнес. Бухгалтерія. – 2000. – № 67.

8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс» від 31.03.1999 р., № 87 із змінами і доповненнями.

9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 «Звіт про фінансові результати» від 31.03.99 р., № 87 із змінами і доповненнями.

10. Ананькіна Е.А. Контроллінг как инструмент управления предприятием. – К.: ТОВ «Кондор», 2002.

11. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник / І.М. Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.

12. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Видавництво: А.С.К., 2004. – 400 с: іл. – (учнів. б-ка).
13. Гулін Д.В., Максименко О.Л. Система контролінгу на промисловому підприємстві // Маркетинг в Україні. – 2000. – № 4. – С. 20-24.
14. Економіка підприємства: підручник / Швиданенко Г.О., Васильков В.Г., Гончарова Н.П. [та ін.] ; за заг. ред. Г.О. Швиданенко. – К.: КНЕУ, 2009. – 598 с.
15. Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2011. – 208 с.
16. Економічний аналіз: Навч. посібник / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556 с.
17. Жукова О. А. Організація і методика економічного аналізу [Текст] : навч. посіб. / О. А. Жукова, Л. М. Киш ; Вінниц. фін.-екон. ун-т. – Вінниця : Вінницька газета, 2012. – 301 с.
18. Коваль З.О., Тивончук О.І. Підприємництво і менеджмент: Навч. посібник. – Львів: Видавництво Національного університету “Львівська політехніка”, 2009. – 172 с.
19. Кузнєцова Т.В., Гарнага О.М., Лесняк О.Ю., Шебуня В.Д. Економіка підприємства: Навч. посібник / за заг. ред. Т.В. Кузнєцовой. – Рівне: НУВГП, 2013. – 343 с.
20. Предпринимательство, торговля и биржевая деятельность: учебник / под общ. ред. д.э.н., проф. И. М. Сотник, д.э.н., проф. Л. Н. Таранюка. - Сумы: ИТД «Университетская книга», 2018. - 572 с.
21. Сударкіна, С. П. Економіка підприємства : навч.-метод. посібник / С. П. Сударкіна, О. О. Гаврись; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. - Х. : Підручник НТУ "ХП", 2012. - 100 с.
22. Скибінська З. М. Економіка та організація виробництва: навч. посіб. / З. М. Скибінська, Т. Т. Гринів. – К.: Знання, 2012. – 299 с.
23. Тринька Л. Я. Економічний аналіз [Текст] : навч.-метод. посіб. / Людмила Тринька, Олена Липчанська (Іванчук). - К. : Алерта, 2013. - 567 с.
24. Яркіна Н.М. Економіка підприємства : Навч. посіб. / Н.М. Яркіна. – Вид. 2-ге перероб. і доп. – К. : Видавництво Ліра-К, 2017. – 600 с.

Допоміжна

1. Макаровська Т.П., Бондар Н.М. Економіка підприємства. Навч. посібн. Для студ. вищ. навч. закл. – К.: МАУП, 2003. – 304 с.
2. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: учебник. – Мн.: Новое знание, 2001. – 704 с.
3. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов: Учебное пособие. – К.: Абсолют-В, Эльга, 1999. – 304 с.
4. Семенов Г.А., Ткаченко А.М. Организация управления активами предприятия и их источниками: Монография. – Запорожье: ЗГИА, 2004. – 346 с., илл.

5. Семернікова І.О., Мешкова-Кравченко Н.В. Економіка підприємства: Навчальний посібник (Курс лекцій). – Херсон: ОЛДІ - плюс, 2003. – 312 с.

6. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 436 с.

7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Н.М.Ткаченко. – 6-те вид. – К.: Алерта, 2011. – 976 с.

16. Інформаційні ресурси

1. Електронний ресурс Державної служби статистики [Електронний ресурс]: Режим доступу: [//http: www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

2. Електронний ресурс Державної податкової служби України [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://sts.gov.ua/>

3. Електронний ресурс Запорізького регіонального центру зайнятості [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/zap/control/uk/index>